

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1911.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Metod Dolenc</i> : Enotnost zasebnopravnega pravosodja v Avstriji in Nemčiji	321
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Tožbo na povračilo škode s postavitvijo v prejšnji stan je zavrniti, če je postavitev v prejšnji stan težko izvedljiva (§ 1323 o. d. z.)	334
b) Slučaj opozicijske pravde (§ 35 izvrš. r.): 1. tekom izvršbe, dovoljene na podlagi sodbe obrtnega sodišča (§§ 1 ¹¹ izvrš. r.) je za opozicijsko tožbo pristojno le dovolilno sodišče (§ 35 ² l. c.), to pa izključno (§§ 17 ² , 51 l. c., § 240 ² c. pr. r.); — 2. tožbo, da izvršilni naslov nima moči, je uveljaviti po §-u 35 izvrš. r., ne pa po §-u 36 l. c., ki ima veljavnost izvršilnega naslova za predpogoj; — 3. splošno besedilo §-a 39 izvrš. r. ne ustanavlja samostojne tožbe, ampak uporablja samo posledice razveljavljenja izvršilnega naslova na izvršbeno postopanje; — 4. uveljavljanje izvensodne poravnave kakor dejstva, ki zahtevke razveljavlja, je potom opozicijske tožbe izključeno, če je bilo moči isto dejstvo uveljavljati v spornem postopanju, vsled katerega je nastal izvršilni naslov	338
c) Substitucijska pravica kakor taka ne more biti izvršilni predmet. Izvršba z omejitvijo §-a 822 o. d. z. na pravice, ki so predmet substitucije, je izključena, ako oporoka ne veli naravnost tako, da oporočnik zapušča zapuščino na vsak način dediču ali njegovim dedičem (§§ 615, 704, 705 o. d. z.). — Ako vsebuje en sklep več odločeb, glede kojih veljajo različni rekurzni roki, velja glede vseh odločeb najdalji rekurzni rok (§§ 65, 88 izvrš. r., § 520 c. pr. r.)	343
d) Regstrsko sodišče je upravičeno odkloniti vpis zadruge, ki naj se peča s posredovanjem kredita, ako se po zadružnem statutu določena višina opravičnih deležev ne zлага z zadružnim smotrom	346
Kazensko pravo.	
Bolniški duhovnik, ki obišče, ne da bi se prej napovedal, težko bolnega, razhurljivega bolnika v bolnici, pa se navzlic njegovemu pozivu ne odstrani takoj iz njegove sobe, s tem ob sebi še ne zagreši nikakega kaznivega dejanja zoper varnost telesa (§ 431 k. z.)	347
3. Plenarni sklepi c. kr. upravnega sodišča	349
4. Književna poročila	350
5. Razne vesti	351

Enotnost zasebnopravnega pravosodja v Avstriji in Nemčiji.¹⁾

Spisal dr. Metod Dolenc.

1. Vrhovno sodišče ne zmore več dela, ki mu ga je civilno-pravdni red naprtil, tako, kakor bi bilo želeti. Sedanji predsednik sodišča p.l. Ruber je dne 27. julija leta 1910 v seji gosposke zbornice podal sliko o tem delu. V zadnjem desetletju 1900—1909 je prirastlo število revizij od 5800 na 8000, število revizijskih rekurzov od 4700 na 5600 na leto. Ta števila govorje pač jasno že ob sebi, kamoli ako se še upošteva, da so tudi ničnostne pritožbe v kazenskem postopanju narastle od 2200 na 2800 slučajev na leto. Za vse to delo — povzroča ga prebivalstvo 28. milijonov ljudi — je bilo ves čas tega razdobja nameščenih 56 dvornih svetnikov in dočeljenih 11 referentov, in bode nameščenih, ko se razmere po načrtu justičnega ministra docela stabilizirajo, 65 dvornih svetnikov in pet pomožnih poročevalcev. Ni čudno, ako ob tem ogromnem delu prihajajo od vrhovnega sodišča sem in tam tudi take odločbe, ki kažejo, da so — prenačljene.

V Nemčiji tožbe glede kakovosti vrhovnosodne judikature niso nič redkejše. Tam je stvar nekoliko bolja, ker se smejo sodbe višjih deželnih sodišč izpodbijati le pod dvojnim pogojem. Prvič mora biti podana kršitev zakona, torej pomota ob uporabi pravnih določeb;

¹⁾ Novejša književnost: Adickes: Grundlinien durchgreifender Justizreform, 1906; Burckhard: Der Richter, 1909; Düringer: Richter u. Rechtsprechung, 1909; Fischer: Rechtsfindung und Staatsverfassung, Gerichtszeitung 1909, str. 236; Fuchs: Schreibjustiz und Richterkönigtum, 1907; Höningmann: Zur Reform des Obersten Gerichtshofes, Gerichtshalle 1909, str. 245; Kisch: Unsere Gerichte und ihre Reform, 1908; Kohler: Moderne Rechtsprobleme, 1907; Ott: Die in Österreich geplante Beschränkung der Revision mit Rückblicken auf dessen Geschichte in Deutschland, 1911; Ruber: Beiträge zur Frage der Reform des Obersten Gerichtshofes, Gerichtszeitung 1909, str. 1; Silberschmid: Die deutsche Rechtseinheit; Zeiler: Ein Gerichtshof für bindende Gesetzauslegung, 1911.

pomota v presoji dejanskih okoliščin ni predmet revizije. Drugič, predmet pritožbe, torej to, kar se namerja z revizijo izvojevati, mora reprezentirati premoženjsko vrednost določene vsote. Ali na drugi strani odtehta te utesnitve dela to, da se v Nemčiji o vsaki reviziji razpravlja ustno. Da očrtamo z malimi potezami tamošnje razmere, bodi navedeno naslednje: Višjih deželnih sodišč šteje Nemčija 28; od teh ima 11 le po dva civilna senata, vsa druga pa več, Berlin največ (senati štejejo po 7 članov). Opravila, katera ima najvišji sodni dvor, imenovan državno sodišče, se smejo izročiti v tistih zveznih državah, ki imajo po več višjih deželnih sodišč, vrhovnemu deželnemu sodišču. V resnici se je te pravice poslužila samo Bavarska, ki ima v Monakovem svoje vrhovno deželno sodišče, sestajajoče iz dveh civilnih in enega kazenskega senata. Vendar nekatere zadeve spadajo na vsak način za celo Nemčijo pred forum državnega sodišča, torej tudi za Bavarsko. To so pravde, ki se tičejo državlanskega, trgovinskega zakona, meničnega in konkurznega reda, pa še nekaj drugih zakonov, torej uprav velike večine vseh spornih zadev. Za vse civilno delo posluje sedem senatov z 59. člani, za kazenske zadeve posebej štirje senati z nadaljnimi 41. člani. Skupaj ima torej državno sodišče 100 članov za okroglo 60 milijonov državljanov. Tudi v Nemčiji raste število revizij pri državnem sodišču. V razdobju 1900—1908 so poskočile od 2627 na 4199, ostale revizijske pritožbe od 1247 na 1575, in to navzlic temu, da se je med tem časom pravica revizije dokaj utesnila, na kar še pridemo. (Mimogrede bodi še omenjeno, da posluje vrhovni kassacijski sodni dvor v Parizu, ki slovi za najodličnejši vrhovni tribunal kontinenta, za 40 milijonov prebivalstva, ako se predsedstev ne šteje, le z — 48 svetovalci.)

Po vsem tem je najvišja pravosodna inštanca i v Avstriji, i v Nemčiji vsekakor ogromen aparat. Veliko število senatov, kateri se v Avstriji od dne do dne glede votantov spreminjajo — v Nemčiji je v tem oziru red —, ima za posledico, da je judikatura vrhovnega sodišča — kaj pestra. Strokovni časopisi včasih objavljajo slučaje divergenc v odločbah vrhovnega sodišča, ki mu gotovo niso na čast. Ali se temu ne da v okom priti? Ali ni že zakonodavec sam poskrbel za enotnost judikature na najvišji sodni inštanci?

2. V tem oziru je ustroj sodne ustave v Nemčiji načeloma drugačen, negoli v Avstriji. Tam imajo določbo §-a 137. zakona o sodni

ustavi, glasom koje mora vsak civilni senat državnega sodišča provocirati odločbo združenih civilnih senatov (civilni plenum), ako hoče drugače soditi, nego je dotlej sodil drug civilni senat ali pa civilni polni zbor. Ako pa hoče kak civilni senat opustiti mnenje kakega kazenskega senata ali kazenskih združenih senatov ali narobe, ali pa, ako hoče sploh kak senat kaj spremeniti na odločbi zbora vseh — civilnih in kazenskih — senatov, onda se mora sklicati plenum celega državnega sodišča in še-le ta sme v takem slučaju izreči končno sodbo.

V Avstriji takega — pritiska ni. Imamo sicer repertorij pravo-
rekov in knjigo judikatov, ali z a k o n a, da so senati na prejudikate vezani, nimamo. Predpis, da je vpoštevati odločbe, ki stoje v repertoriju ali v judikatni knjigi, pri poznejši judikaturi vrhovnega sodišča, je izvor autonomije tega sodišča samega, tozadevni ukrep pa je bil z najvišjim odlokom z dne 2. avgusta 1872 na znanje vzet. Ali predpisi, da je sklicati plenisimarni senat 21 svetovalcev, ako hoče kak senat drugače soditi, nego je v judikatu rečeno, v resnici niti z daleka ni varna opora enotnosti judikature. Predvsem je takih judikatov malo, zadnji šteje število 193, mnogo jih je že absoletnih ali preklicanih, a spornih vprašanj je uprav na stotine in stotine. Sicer pa tudi ni izključeno, da se kak senat tu in tam izmuzne in judikatu lepo izogne, da pride do tistega zaključka, ki ga baš hoče imeti v danem slučaju.

Tudi v Nemčiji se je — četudi pozneje — uvedla prejudikatna knjiga, to predvsem v kontrolne svrhe; kajti čedalje bolj se je opazal — »horror pleni«, to je, senati, če le možno, niso sklicali plenuma in sodili kar tako... Sicer pa ta beg pred polnim zborom državnega sodišča niti ni neopravičen; velikokrat se je pokazalo, da plenum ob najbojshi volji ni sposobno sredstvo, priti kakemu pravnemu vprašanju v resnici do dna. Kakor namigujejo poročila izza plenarnih sej, nekaterekrati ob silni divergenci raznih mnenj sploh ni bilo možno dobiti končnega izreka drugače, nego na ta način, da sta izdelala dva poročevalca poročilo vsak od druge strani, in člani plenarnega senata niso smeli več debatirati o razlogih, ampak glasovalo se je kratkoma le o tem, kateremu obeh mnenj se ta in oni svetovalec hoče pridružiti.

3. Čim pestrejšje so sodbe na zadnji inštanci, tem silnejše se zahteva pravosodna enotnost; saj je isto, kakor varnost prava! Kal nezadovoljujočih razmer tiči v organizmu vrhovnih sodišč. Pre-

ogromen aparat ne more velikanskega dela obvladati s tisto pazljivostjo, ki bi se tudi na enotnost pravosodja ozirala. Zato se v prvi vrsti misli na razbremenitev senatov, ne pa na večje število senatov. Kajti čim več glav, tem več misli, čim več senatov, tem večja nevarnost, da bodo razlike v nazorih, osobito, ako je dela odveč. Najvišji sodni tribunal pač ne sme pasti na nivó tovarne za razsodbe, kar bi bilo seveda slučajno, ako bi se hotelo število senatov »in infinitum« pomnoževati.

Da treba število revizij kolikor možno utesniti, odnosno nekaj ukreniti, da z njimi združeno delo ne jemlje preveč časa, ker sicer se kakovost rešitve revizij ne more zlagati z namenom in pomenom tega zadnjega pravnega pripomočka — o tem je bil tudi zakonodavec že prepričan. V to svrho je avstrijski civilnopravdni red ustanovil le možnost, ne pa zapovedi, da se o reviziji razpravlja ustno. V tem oziru je zasnovatelj c. pr. reda Klein hodil svoja pota preko civilnopravnega reda za Nemčijo, kjer se je načelo ustnosti tiralo do zadnjega in zahtevalo za vsako rešitev revizije ustne razprave. Klein imenuje to načelo (v svoji študiji o razbremenitvi vrhovnega sodišča) »Mündlichkeitsschwärmerei« in se sklicuje na dejstvo, da je stranka ki si je ob mogočni zgovornosti svojega zastopnika pri revizijski razpravi docela utrdila prepričanje, da ima edinole ona prav, le tem bolj in to brez nujne potrebe razočarana, ako sliši naposled iz preprostih besedi predsednika, da je pravdo izgubila. Tudi Nemčija je že krenila nekoliko bližje stališču avstr. c. pr. reda; po noveli z dne 5. julija 1905, ki je sploh nekaj mejni kamen glede razvoja vprašanja o razbremenitvi drž. sodišča, sme se o reviziji tudi brez ustne razprave sklepati, n. pr. ako naj se sodba prizivnega sodišča razveljavi.

So pa še druge kautele, ki zavirajo nebrzdano vlaganje revizij ali revizijskih rekurzov; tako: določno organični sistem revizijskih razlogov, obveznost utemeljitve razlogov, izključba novot in presoje dejanskega vprašanja, in naposled še nedopustnost revizijskega rekurza zoper dve enaki odločbi nižjih stopinj. Pa v Avstriji bi navzlic vsemu temu vrhovno sodišče moralo podleči navalu pravnih pomočkov na tretji inštanci, ako se ne bi z zakonom z dne 24. februarja 1907 št. 41 število senatnih členov znižalo od sedem na pet, odnosno na tri.

V Nemčiji imajo pa še zdatnejše zakonske kautele v isto svrho. Dočim sme vsaka pravda — razun v malotnem postopanju — priti

na tretjo inštanco, je v Nemčiji tako, da pravde o imovinskih zahtevkih, kojih vrednost ne presega 300 M, in pa pravde, ki spadajo »ratione materiae« brez ozira na vrednost spornega predmeta pred uradno sodišče (Amtsgericht), nikakor ne smejo preko deželnega prizivnega sodišča. Še bolj globoko pa posega v pravice do revizije § 546. c. pr. r., ki dopušča pritožbo na tretjo stopnjo v pravnih sporih glede imovinskih zahtevkov le tedaj, kadar je predmet pritožbe vreden nad 1500 M. Ta svota se je z državnim zakonom z dne 5. junija 1905, o kojem je bil že zgorej govor, povišala na 2500 M, in kmalu za tem — z zakonom dne 21. maja 1910 — na 4000 M. Z le-tem zakonom so se tudi kratkomalo odpravile pritožbe zoper odloke (ne — sodbe) višjih deželnih sodišč, in naposled celo pritožbe zoper sodbe, ako se tičejo odreditve, spremenitve ali razveljavljenja pripora ali začasne odredbe.

4. To so že uveljavljene kautele za utesnitev prevelikega dela, ki zadeva vrhovno sodišče v Avstriji in državno sodišče v Nemčiji. Ali dočim je Nemčija prišla tako daleč, da ji kautele vsaj za sedaj in za dogleden čas zadostujejo, so merodajni činitelji avstrijski vsekakor prisiljeni, da izvedejo še novih kautel za utesnitev postopanja na tretji inštanci, seveda potom zakonove novele. Načinov, kako bi se to dalo izvesti, je več.

Morebiti bi bilo uvesti t. zv. sukkumbenčno globo. Kdor vloži revizijo, ki pa naposled nima uspeha, zapade globi, založeni pri sodišču že ob vložitvi revizije. Ta institut so poznali nekoč v Avstriji, to je bilo že pred Jožefinskim sodnim redom. Dandanes je še v veljavi na Angleškem in Francoskem. Priporočati ga pa ni; s tako globjo se otežkoči revežem revizija tudi v opravičenih slučajih in se čisto nelogično kaznuje ne samo nagajivost, ampak tudi pravna zmota.

Malo bi zaleglo povišanje kazni za nagajive revizije; predlagalo se je zvišati v §-u 220. c. pr. r. določeno svoto na 2000 K, ali celo 3000 K. Docela nemožno bi bilo danes uvesti kakor kazen za očitvidno neutemeljno revizijo zapad odvetniških pristojbin, kar je bilo voj čas (1839) pri ničnostnih pritožbah v rabi.

Nekaj otežkočeno bi bilo revidiranje, ako bi obveljal predlog, da naj sme predsednik revizijskega senata naročiti pritožniku sodno založbo stroškov, nastalih nasprotniku, tekom gotovega prekluzivnega rokú; ako se to ne zgodi, naj se smatra, da je revizija umak-

njena. Ali takšno sredstvo bi bilo čisto nasprotno duhu c. pr. reda, zadelo bi v prvi vrsti reveža, praktično pa tudi ne bi hasnilo, ker bi se pritožnik že potrudil, da zadosti naročilu, čeprav z — novim dolgom.

Drugi si obetajo uspeha od določbe, da naj bodo revizije signirane od dveh odvetnikov. Ali ni dvoma, da bi se pač vedno dva odvetniška podpisa dobila; to bi pač stroške zvišalo, drugega učinka pa bi ne bilo.

Predlagalo se je tudi, da naj se vse druge revizijske razloge črta razun »revisio in iure«. Ali za ta nemški vzorec se v Avstriji ne bomo ogrevali; določbe našega c. pr. reda glede revizijskih razlogov so naravnost dragocena pridobitev v primeri z nemškim c. pr. redom. Za takšno spremembo se pač ne bi našla večina v parlamentu.

Takisto nemožno bi bilo sredstvo, da naj se smejo revidirati le tiste sodbe, glede katerih ustanovi prizivna inštanca dopustnost revizije in to naj bi se osobito takrat zgodilo, ko se v senatu ne doseže enoglasnost glede pravnega vprašanja. Ali tako silnega samozatajevanja prizivnih sodnikov, da bi uprav v kočljivih zadevah napravili revizijsko klavzulo, »lepih« slučajev pa ne pripustili na tretjo inštanco, da se ž njimi izkažejo, pač ni lahko pričakovati.

Priporočalo se je tudi že, da naj se uvede po vzorcu francoskega prava nekaj predpreizkus revizije: Ako sta poročevalec in predsednik mnenja, da je revizija očitno neopravičena, onda naj se zavrže kar brez senatnega sklepa. To bi bila tista pot, ki jo je ubral zakon z dne 24. februarja 1907 št. 41 drž. zak. glede nekaterih, tipično se ponavljajočih zadev civilno- in kazensko-pravdnega reda, ki je pri njih vprašanje vseskozi le glede zgolj formalnopравnih pogojev rešitve. Ako bi se prenesla ta misel v materialno pravo, onda bi sodila dva sodnika sama o meritalnem izreku petero ali troje sodnikov druge inštanace definitivno, to pa ob današnjem principu kolegijalne judikature pač nikakor ne gre. Tudi bi, če je slučaj količkaj resen, izrek, da je revizija očitno utemeljena, pač ne bila lahka stvar.

Najaktualnejša so tista sredstva, ki so se že pretresala v gosposki zbornici. Vlada je predložila v gosposki zbornici načrt (sten. zapisnik k seji 13. aprila 1910 str. 2300), da bodi — po nemškem vzorcu — revizija le tedaj dopustna, kadar doseže vrednost pred-

meta, ki je tudi še v revizijskem postopanju sporen, torej vrednost pritožbenega predmeta, za okrajnosodne zadeve 1000 K, za zadeve zbornih sodišč 2000 K. Ali s to predlogo se pododsek justične komisije gosposke zbornice nikakor ni mogel sprijazniti. O t t, ki je bil poročevalec v pododseku, izvaja v svoji že omenjeni študiji pač po pravici, da bi bila ta inštitucija za Avstrijo nekaj čisto tujega in neracionalnega. Utegnila bi kršiti osnovni aksiom sodnega postopanja, da je čuti o b e stranki. Kajti pripeti se prav lahko, da ima ena stranka na zadnji inštanci povod za pritožbo, n. pr. radi naloženega plačila boleznine, ki presega 1000 K, odnosno 2000 K, nasprotna stranka pa, kateri se je le en del boleznine prisodil, ki pa 1000 K, odnosno 2000 K ne preseže, pa bi — ne smela sodbe revidirati. Pododsek je odklonil utesnitev revizije in se je po inicijativi poročevalca O t t a zedinil na to-le pot: Odločitve o revizijah zoper prizivne sodbe sodnih dvorov I. inštanice naj se odvale od vrhovnega sodišča in poverijo višjim deželnim sodiščem. Pravni interes, da se v posameznem slučaju, ki glede pravne strani ne nudi prav nobenega dvoma, izreče pravilna in pravična sodba, bi bila docela na varnem tudi na višjih deželnih sodiščih; sodniki, ki danes sodijo pri teh višjih deželnih sodiščih, so itak lahko že jutri sodniki vrhovnega sodišča. Ako pa bi nastal dvom, katera pravna določba naj se uporabi ali kako naj se tolmači, onda bi m o r a l o višje deželno sodišče odstopiti zadevo vrhovnemu sodišču zato, da se varuje enotnost judikature.

Ali vlada se je izrekla zoper tako preuredbo revizije radi političnih pomislekov, dasi so jo teoretiki in praktiki z veseljem pozdravljali. In po vplivu vlade je justična komisija predloge svojega poškodnega strmoglavila. Na njih mesto je stopil ta-le »kompromisni predlog«: Revizija bodi vedno izključena, ako je druga inštanca sodbo okrajnega sodišča potrdila; v pravih radi motenja posesti ali odtegnitve posesti bodi pa revizija celo takrat nedopustna, ako je druga inštanca — sodni dvor I. stopinje — prvi končni sklep spremenila. Pa tudi za pravde pri sodnem dvoru, kakor na prvi inštanci naj se pravice revizije utesne, čeprav le v manjšem obsegu. V meničnih pravih do vrednosti 1000 K pravnega predmeta naj se revizija ne pripušča »contra binas conformes«. Končno gre predlog še za tem, da utesni še bolj že itak dokaj omejene pravice revizijskega rekurza. Vladna predloga je hotela pripustiti revizijski rekurz

le v tistih slučajih, ko gre za predmet pritožbe nad 100 K vrednosti; justična komisija pa je tako omejitev načeloma zavrgla in predlagala, da naj se pravica rednega revizijskega rekurza odreče pri sklepih sodišč druge inštanice glede pravnih stroškov in pa glede odmere zvedeniških pristojbin.

Vsi ti sklepi justične komisije so kajpada usahnili, ko je bil državni zbor razpuščen. Vprašanje je, ali jih bo gosposka zbornica zopet si osvojila. O t t se je naposled tudi za sklepe justične komisije zavzel, ali s pridržkom, da je taka uredba »rebus sic stantibus« manjše zlo. V svoji, že večkrat omenjeni študiji je celo poskušil ovreči najtehtnejše pomisleke zoper tako uredbo revizijske pravice, zoper ugovor, da vsebuje protisocialno tendenco. Le tist naj ima tretjo inštanco, ki se pravda pri sodnih dvorih. Ker spada največ pravnih »ratione valoris« pred zborna sodišča, onda je jasno, da bi smeli revidirati bolj pogostem premožni, nego ubožni, in vendar je pravična razsoja pravde za manjši znesek za reveže največ eksistenčno vprašanje, dočim za premožne ljudi niti izid večje pravde nima tega silnega pomena. O t t ni imel pač srečne roke, ko je pomisleke pobijal; navaja, da imajo tudi bogatini velike pravde pri okrajnih sodiščih, kjer gre za absolutno podsodnost okrajnih sodišč, da torej tudi oni izgube tretjo inštanco. Ali tu pri njih ni tvegana — eksistenca; pri revežih pa. Socijalno-demokratska revija »Das Recht« (1910/11, str. 227 nasl.) je sestavila v resnici inštruktiven pregled nekaterih silno vsakdanjih pravnih vprašanj, kjer je šlo za okrajnosodne slučaje, katerim je vseskozi še-le vrhovno sodišče dalo pravo in pravično lice, dočim sta bili obe spodnji inštanici soglasno nasprotnega mnenja. Po takih znakih soditi, se kompromisnemu predlogu pač ne more obetati navdušenega sprejema v poslanski zbornici, in če se predloga korenito ne izpremeni, bržčas ostane še dolgo vse — pri starem.

5. Pa pústimo vse te poskuse razbremenitve vrhovnega sodišča za enkrat na stran in premostrimo nekoliko natančneje, koliko mero smemo zahtevati enotnosti v judikaturi vrhovnega sodišča. To je gotovo, da se tudi ta zahteva pretiravati ne sme. Vzemimo posamezno pravdo v pretres; česa si žele predvsem stranke, ki so poštene? Da naj se »izkaže pravica«! Kakšni so sodni prejudikati, to je strankam čisto vseeno. »Summum ius, summa iniuria,« so dejali stari, moderni pa le težé za »Freirechtsbewegung«, in vendar tudi

ta naposled ni drugega, nego dokaž, da pravosodje ni in ne sme postati abstraktna, če hočete, eksaktna veda, mari pravosodje bodi pravicata »ars aequi et boni«. V Avstriji se da, kakor je Ott dokazal v svoji študiji, že od »Vernewerte Landesordnung« za Češko (1627) naprej zasledovati ideja, da ima vrhovno sodišče predvsem zvanje — kontrole, da je sodba res pravična. V Nemčiji je bilo malone do zadnjega časa drugače. Še pri posvetovanju o najnovejši noveli k civ. pravd. redu (1910) je državni tajnik justičnega urada dr. Lisco (stenogr. zapisnik nemškega državnega zbora 1910 stran 2295) dejal, da ima državno sodišče vse druge naloge, kakor pa tej ali oni stranki na ljubo kontrolirati vodstvo višjih deželnih sodišč. Toda tudi v Nemčiji se stvar že nagiblje k avstrijskemu stališču. Za Lisco-m se je takoj oglasil državni poslanec, obenem odvetnik pri državnem sodišču, in je njegove besede pikro zavrnil, češ: če pride k meni kdo, čigar cela eksistenca je od izida pravde odvisna, ali žena, ki se bori za svoje otroke, in če mu porečem, ti utegneš imeti prav, ali v interesu pravne enotnosti ni, da bi vložil revizijo — ali se mi ta dva ne bi v obraz smejala?

Po vsem tem je reči: Revizija imej dvojno nalogo: privatnopravno ali špeciialno in javnopravno ali splošno.

Ako se vpraša, kako se vrši privatnopravna ali špeciialna naloga, onda pride predvsem kakovost sodnikov v poštev. Le tist je dober sodnik, ki uveljavlja zakon po njegovem vzvišenem zmislu, ki pozna in vpoštevta človeško dušo, pa tudi dobrobit celokupnega socialnega ustroja. Nekaj let sem se opaža v Avstriji in v Nemčiji živahno gibanje v ta namen, da dobimo dobrih, neodvisnih sodnikov, individualitet. Da bi kolegijalno sodstvo bila kaka kautela za dobro sodstvo, to — se je reklo — je prazna vera (Adickes). Preveliko število sodnikov na višjih inštancah je pravicata potrata: čut odgovornosti je — naravno — tem manjši, čim več jih sedi v senatu; ali nikjer pa ni zapisano, da so baš zmirom temeljitejši oni sodniki enega senata — ki so v večini. Prav pikro se sodi o tajnem posvetovanju, češ, tu se le prikriva tiste razloge, ki ne smejo priti v javnost; tajni referat pa se je imenovalo »das verrottete Institut« (Fuchs). Vsakega prijatelja dobre justice mora veseliti to novo gibanje, še posebno pa nas v Avstriji, kjer imamo pravicata mizerijo s sodniškim naraščajem; kdor le more, se izogne sodni karijeri, mnogokateri, ki si je skraja izbral sodniško za svoj

poklic, pa jo — po kratkem času zapusti! Kdo se ne bi s trpkostjo spomnil besedi A d i c k e s a, da nam ni toliko treba novih zakonov, kakor — novih, pravih sodnikov! Ali končno je baš v Avstriji ta pojav razumljiv; za boro plačo, katere so sodniki deležni, se dobi le še take kandidate k sodiščem, ki so ali posebni idejalisti — ali pa si drugodi ne upajo — prodreti. Torej glede vprašanja, kako povišati potenco privatnopravne, specialne naloge revizije, je pot — znana, ali, žal! sredstva, da po tej poti dosežemo smoter — se odrekajo!

Pač drugače je pa z drugo, j a v n o p r a v n o funkcijo revizije, z njeno nalogo, da vzdržuje pravno varnost z udeleştvovanjem pravne enotnosti. Lahka bi bila stvar, ako bi se moglo dekretirati, da imej vsaka odločba vrhovnega sodnega tribunala zakonsko moč, ako bi ta o njej to ustanovil. Že zgoraj je bil govor o tem, da je v Nemčiji vsaka odločba državnega senata tudi za vse druge senate — norma, katere ne smejo v nemar puščati, ne da bi preje zahtevali spreminjevalnega sklepa v polnem zboru. Ali tudi v Nemčiji postaja ta določba čedalje nevšečnejša in mržnja zoper plenarne zборе čedalje silnejša. Sicer niti v Nemčiji niso nižje inštanice primorane, držati se vrhovnosodne judikature, v Avstriji pa imamo določbo v §-u 12 o. d. z., ki naravnost pravi, da nobena odločba vrhovnega sodišča nima veljave zakona za druge slučaje. To pač drugače biti ne more, o tem ni, da bi se kaj govorilo. Torej preti načelu enotnosti splošne judikature tudi od te strani vedna nevarnost, kateri je moči le na ta način priti v okom, da se, kjer le možno, dopusti tretjo inštanca. Razmere v Avstriji so v tem oziru dandanes dobre, ker se steka vsa judikatura glede pravnih, razun bagatelk, pri vrhovnem sodišču. V Nemčiji je to, kakor je bilo zgoraj povedano, precej drugače, zato je pa tam primeroma težje vzdrževati enotnost splošne judikature, kakor pri nas, in morebiti je prav to vzrok, da se tam veliko več o problemu enotnosti judikature razmotruje, v prvi vrsti seveda — vrhovnosodne judikature, kakor pa pri nas.

K a d e, predsednik združbe sodnikov v Nemčiji, je n. pr. predlagal, da naj bi se udeleževali vseh sej civilnih senatov predsednik državnega sodišča in pa trije eni in isti svetovalci, ki naj bi vedno le glasovali, a nikdar ne poročali. Ti stalni votanti s predsednikom vred naj bi bili intelektualna vez med vsemi senati, plenum bi postal odveč. Izvedba tega sklepa pri nas bi bila fizično nemožna, ker je pri našem vrhovnem sodišču več dela. Stvar pa tudi v logičnem

oziru vzbuja pomisleke; kajti ako bi kdaj ti stalni svetovalci prišli med seboj navskriž, bi se večina dobila vendar edino le na ta način, da enemu ali drugemu delu teh stalnih votantov pristopi — še nestalni votant, torej bi utegnila biti večina v enem in istem vprašanju od senata do senata še vedno — drugačna.

Drug predlog hotel bi predvsem ozdraviti mržnjo senatov napram zboru (horror pleni) in nasvetuje, naj se da državnemu odvetništvu (pri nas »generalna prokuratura«) nalog, da pazi na judikaturu in provocira odločbo celega državnega sodišča, ta določba pa naj bi imela potem do preklica — moč zakona (Stenglein). V avstrijskem pravu imamo analogon; justično ministrstvo sme zahtevati odločbo plenisimarnega senata o kakem vprašanju (§ 16 f) zak. od 7. avgusta 1850 št. 325 drž. zak.). Ali prava praktična vrednost te pravice justičnega ministrstva se pač spozna že iz tega, kako malo plenisimarnih sklepov imamo po inicijativi ministrstva. Ako bi se pa pripoznala celo zakonska moč za nižje inštanice tem plenisimarnim sklepom, onda bi se ministrstvo te pravice bržčas še veliko redkejše posluževalo.

Posebno zanimiv pa je naslednji predlog. Zeiler (sedaj prvi državni pravdnik) je v najnovejšem času (1910, 1911) svetoval, da naj se ustanovi čisto nov urad, čigar naloga bi bila — zakon tolmačiti. Sestajal naj bi iz strokovnjakov vseh panog prava. Vsako višje deželno sodišče, vsaka odvetniška zbornica, pa tudi vseučiliške fakultete naj bi smele priporočiti odločbo o tej ali oni nejasnosti zakona; tista vprašanja, katera bi predložilo državno sodišče temu razlagalnemu uradu, ali upravno sodišče ali vlada kake zvezne države, tista pa bi se morala rešiti. Ožji odbor bi predvsem določil časovno vrsto za rešitev vprašanj, na to bi urad sklepal o rešitvi z večino glasov, ta sklep bi se obelodanil v prilogi k državnemu zakoniku in bi imel moč zakona, dokler se ne bi izvršila istim potom kaka sprememba. — Ideji posebnega sodnega dvora za razlaganje zakona se je našel zagovornik tudi že v Avstriji. Dr. Th. Fischer (»Ger. Z.« 1909, str. 230 nasl.) je predlagal ustanovitev posebnega organa za razlaganje zakona, ki naj ima za člane nekaj svetovalcev vrhovnega sodišča in pa člane, katere voli ali predlaga državni zbor. Sklepi tega razlagalnega dvora naj bi imeli za vsa sodišča in vse druge urade obvezno moč.

Ako premostrimo pomen tega predloga natančneje, pridemo zopet do nezadovoljivega zaključka. Predvsem je pogrešena misel, da naj bi v takih razlagalnih uradih sedeli strokovnjaki celo različnih ved in sodili o nejasnostih ali vrzelih zakona, tudi, ako se praktično, morda niti ne teoretično, niso bavili še nikdar specialno s tisto materijo zakona. Fischerjevemu predlogu pa je oporekati še prav posebno, da bi bilo imenovanje ali predlaganje članov razlagalnega urada neumestno, ker bi se to imenovanje vršilo z večino glasov in se »imenovani« ali »predlagani« ne bi hotel ali smel odtegniti vplivu svojih imenovalcev ali predlagalcev. Sicer pa ostane abstraktno razlaganje — pa naj se vrši od kogar koli — vedno več ali manj neploden posel. Koliko slučajev pa je, ki so drug drugemu do pičice podobni? Osebito pri vrzelih zakona bi se delalo sodnikom naravnost silo, ako bi se jih vezalo na razlago, ki je abstraktno sicer morda pravilno zamišljena, ali v posameznem slučaju vendar ne zadene — duhá zakona. Morebiti bi se tuintam celo pripetilo, da bi se kdo skril za hrbet kake korporacije z nasvetovalno pravico in skušal doseči zanj ugodno abstraktno razlago zakona, in še za tem pričel pravdo, ali pa jo tudi opustil, kakor bi mu baš kazalo.

6. Do vzvišenega smotra enotnosti pravne judikature torej tudi ti predlogi ne vodijo. Enotnost mora vrhovno sodišče samo vstvariti — s temeljito premišljenimi, na vse strani zadovoljujočimi odločbami, le avtoriteta razlogov je prava garancija za pravno enotnost. Zato bo treba vsekakor poseči po razbremenitvi vrhovnega sodnega dvora, da mu bo čas dopuščal — izdati le take odločbe, ki bodo imponirale kakor zakon. Odklanjati pa je vse tiste načine razbremenitve, ki jemljejo tako ali tako strankam pot — do tretje, zadnje inštanice. Ako želimo, da se o vsaki pravdi izda individualno pravična sodba, da pa ostane splošna razlaga vendar-le v rokah vrhovnega sodišča, onda bi trebalo spet poseči po Ottovem predlogu decentralizacije judikature v prvem oziru, centralizacije v drugem oziru. Ko odpadejo vse revizije zoper sodbe okrajnih sodišč, dobi vrhovni sodni dvor dovolj časa za resnično temeljito pretresanje revizij zoper sodbe zbornih sodišč, in ako se poleg tega še ustanovi, da morajo višja deželna sodišča vsak slučaj revizije, ki vsebuje dvomljivo pravno vprašanje, odstopiti v rešitev vrhovnemu sodišču, onda bi tudi to delo vrhovno sodišče ob današnjem obsegu svojih

moči vendarle zmoglo, in enotnost prava bi bila na varnem. Poskrbeti bi se še dalo, da bi se baš te pravde, ki bi jih bilo le v pravnem oziru presoditi, odkazale specijalno-strokovnim senatom, in sicer za vsako panogo prava posebej. Tak modus je v Nemčiji že izveden za zemljiškopravna vrašanja in za vprašanja izvenspornega prava ter se je izborno obnesel. Sicer so v Avstriji gotove težkoče radi mnogojezničnosti strank, ali s primernim zasedanjem teh specijalno-strokovnih senatov z namestniki, večimi več jezikom, dalo bi se vsekakor premagati tudi te težkoče.

Otto v predlog, žal, v justični komisiji gosposke zbornice — ni obveljal. Nič ni pomagalo, da so njegovi zagovorniki kazali na dejstvo, da je jurisdikcijska norma z dne 18. junija 1849 vsebovala jedro tega predloga in da izvrševanje judikature v tem zmislu ni delalo nikakih nepravil. Odgovarjalo se je, da je bila Avstrija izza časov Bacha in pl. Schmerlinga tako srečna, da je imela »ein so festes Gefüge der Staatsbeamtenschaft, wie es heute nicht der Fall ist, weshalb derzeit eine Divergenz in der Rechtspflege viel näher liege als damals.« Ali ta ugovor ni upravičen. Kautele za enotnost prava zadostujejo po Ottovem predlogu popolnoma, ker bi prišlo itak vsako dvomljivo pravno vprašanje pred forum vrhovnega sodišča, a vsa druga vprašanja so v tem oziru brez pomena. Nazore vrhovnega sodišča bi se moglo s prav malimi stroški potom justičnega naredbenika »urbi et orbi« objaviti, stvar strank pa bi bila, v vsakem slučaju sklicevati se na to, da je treba rešitve vrhovnega sodišča radi pravne dvomljivosti slučaja. S stvarnega stališča pač ni dvomiti o tem, da bi se enotnost judikature poslej vse bolj gojila, kakor se je pa doslej.

Prav bi bilo torej, da bi se Ottov predlog zopet obnovil in postavil v parlamentu na dnevni red; tukaj pa naj zmaga dobra stvar ne glede na politične pomisleke, bodisi izrečene ali pa neizrečene.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

- a) Tožbo na povračilo škode s postavitvijo v prejšnji stan je zavrniti, če je postaveitev v prejšnji stan težko izvedljiva (§ 1323 o. d. z.).

Posestnik A in posestnica B sta mejaša. Le-ta je sporazumno postavljene mejnike odstranila in dala za novo mejo izkopati 40 m dolg in pol metra globok jarek, ki je pol metra segal v A-ovo njivo. Pravda, ki jo je potem naperil A proti B-ovi pri okr. sodišču na Brdu C 69/10, je pokazala, da je prejšnja meja prava in da je jarek izkopan na svetu A-ovem. B je potem na poziv zasula jarek, toda po A-ovem mnenju ne s takšno prstjo, kakoršna je bila izkopana, nego s šuto in peskom od bistrškega proda. Ker je bil tozadevni opomin zastonj, je A tožil in zahteval, da je B dolžna jarek, ki ga je dala izkopati na tožnikovi njivi, zasuti z rodovitno prstjo, kakoršna se je nahajala prej v tem jarku.

Okr. sodišče na Brdu je s sodbo z dne 18. oktobra 1910 o. št. C 98/10-5 tožbeni zahtevek zavrnilo iz razlogov:

Po lokalnem ogledu se je sodišče prepričalo, da je le polovica jarka tožnikova last. Ta polovica je široka 20 do 25 cm v dolgosti 40-5 m. Po pričah je dokazano, da je poprej tod trava rasla. Po pričah in lokalnem ogledu je dokazano, da je toženka sicer do treh četrtin jarka nasula šute in gline, deloma pomešane nekoliko s prstjo, da pa je kakih 7 cm na debelo nasula rodovitne prsti povrh. Iz tega je sploh opravičen sklep, da bo še zanaprej tod lahko trava rasla, in bo ta svet nudil tožniku skoraj isti užitek, kakor doslej; tudi bi tožnik ne imel posebne škode, če bi tukaj eno brazdo izoral; nekoliko peska ali kamenja bi njivi ne povzročilo posebne škode. Nasproti bi pa toženko stalo neprimerno veliko truda, izkopati in odvoziti dosedANJI material in nadomestiti ga s tako prstjo, kakor je prej v jarku bila. Njen trud in njena škoda bila bi neprimerno večja, kakor pa dobiček, ki bi ga iz tega imel tožnik.

Toženka je torej že po prvem zasipanju po možnosti ustregla tožnikovemu zahtevku. Tožbeni zahtevek je tudi sicer v zmislu §-a 878. o. d. z. nedopusten, ker nasprotuje dobrim običajem (§ 26.

o. d. z.), če zahteva kdo nekaj, od česar ima uprav malenkostno korist, nasprotnik pa obilo škode.

Pred tožbo C 69/10 bila je toženka nepoštena posestnica polovice tožnikovega jarka, prav sveta, ki ga je pozneje zavzel ta jarek. V zmislu §§ 379 in 335 o. d. z. pa je nepošteni posestnik dolžan vso vsled njegove posesti nastalo škodo povrniti.

Tožnik izvaja svoj tožbeni zahtevek iz lastninske pravice z lastninsko tožbo. Kaj more s tako tožbo zahtevati, določeno je v §-u 379 in 335 o. d. z. v zvezi s §-om 339 o. d. z., ki govori tudi samo o povrnitvi izkazane škode. Nikjer pa ni govora o tem, da ima oškodovani lastnik pravico, zahtevati od nasprotnika nekako »postavitev v prejšnji stan«. Tudi s tožbo radi motene posesti zahtevati se more le postavitev v prejšnji posestni stan.

Tožnik pa kake škode sploh ni zahteval. Tožbeni zahtevek bilo je torej zavrniti. Ugovor toženke radi pravomočne razsoje očitno ni na mestu, ker je tožbeni predmet drugačen v pravdi C 69/10. Toženkin zahtevek odškodnine radi nagajivega pravedanja ni utemeljen, ker ona sploh ne trdi škode in ker se je izkazalo, da je res tudi šuto in glino v jarek napeljala.

C. kr. deželno prizivno sodišče v Ljubljani je s sodbo 27. decembra 1910 o. št. Bc III 193/40-4 prizivu tožnikovemu ugodilo in spoznalo po tožbenem zahtevku.

Razlogi.

Uveljavljeni prizivni razlog je upravičen. Ker je po §-u 354 o. d. z. lastnik stvari glede nje tvarine in užitka upravičen izključiti vsako drugo osebo, je toženka s tem, da je izkopala ob meji jarek, ki sega, kakor je ugotovil prvi sodnik pri lokalnem gledu, več kakor s polovico širine v tožnikovo parcelo, brezdvomno posegla v lastninsko pravico tožnika. To njeno dejanje je torej proti pravu in ona je vsled tega zavezana po §-u 1294 o. d. z. odgovarjati za posledice. Tožnik torej po pravici zahteva od nje, da postavi stvar v prejšnji stan (§ 1323 o. d. z.). Zato je njegov tožbeni zahtevek, da mora jarek, izkopan v tožnikovo njivo, zasuti z rodovitno zemljo, kakoršna se je nahajala prej v tem jarku, v zakonu utemeljen. Toženka te svoje obveze tudi ne prereka, ampak pravi le, da je ona na poziv tožnika tej obvezi popolnoma zadostila, ker je jarek zasula.

Ker je to, kakor je konstatirano z ogledom na licu mesta, v resnici storila, je le vprašanje, če ga je zasula na tak način, da je prejšnji stan vzpostavljen.

To vprašanje pa je soglasno z navedbami tožnika zanikati.

Prvi sodnik je namreč na licu mesta ugotovil, da se je od strani toženke spravil v jarek do treh četrtin višine drug material, nego je bil poprej v njem, in sicer nerodovitna šuta, glina in nekaj vejevja in da je le na vrhu 7 do 10 cm na debelem rodovitna prst. Proti tej ugotovitvi ni bilo od nobene strani ugovora (§ 370, zadnji odstavek c. pr. r.) in se ni ponudil noben protidokaz, da je tvarina enakovredna s poprejšnjo. Torej je smatrati stvar za pojašnjeno v zmislu sodnikove ugotovitve (§ 370, I. odst. c. pr. r.).

Iz tega pa izhaja, da toženka svoji zakoniti dolžnosti dejansko ni zadostila in da je zato tožbeni zahtevek tudi materialno upravičen.

Razvidno pa je s tega stališča dalje, da je vse ono, kar navaja prvi sodnik za utemeljitev svojega pravoreka, nevažno. Tožnik je lastnik substance svoje parcele (§ 354 o. d. z.) in toženka ni bila upravičena vzeti del te substance. Vseeno je torej, bode-li na vrhnji prsteni plasti mogla tudi v naprej trava rasti ali ne. Tudi ne prihaja v poštev, koliko truda in stroškov bo imela toženka z odpravo sedanje tvarine iz jarka in napeljavo nove tvarine. Celo pogrešen pa je nazor prvega sodnika, da bo imela toženka z naloženim ji dejanjem več škode, kakor bi imel koristi tožnik in da je zato tožbeni zahtevek »contra bonos mores«. Da ne odgovarjajo zakonu tudi njegova izvajanja o povračilu škode, ni treba še posebej razmotravati.

Trditev toženke pa, da je postavitve v prejšnji stan nemožna, je zavrniti zgolj na tožbeni zahtevek, s katerim se za to postavitve ne zahteva ravno t i s t e prsti, ki je bila prej, ampak samo ravnotake.

Pritrditi pa je prvemu sodniku iz njegovih razlogov, da ugovor že razsojene stvari ni utemeljen. K večjemu bi to, da tožnik predmeta današnje pravde ni sprejel že v tožbo C 69/10, moglo dati toženki povod za trditev, da stroški te pravde niso potrebni, in bi se potem moglo razpravljati o tem, zakaj da tožnik današnjega svojega zahtevka ni sprejel v ono tožbo. Tak ugovor pa se ni uveljavil.

C kr. vrhovno sodišče je z odločbo od 29. marca 1911 ugodilo toženkini reviziji in obnovilo sodbo prve inštanice.

Razlogi.

Presoja, da je ta tožba odškodninska tožba, je pravilna, kajti giasom tožbene zahteve naj se obnovi tožnikova, po protipravnem posegu toženke oškodovana lastnina in po §-u 1323 o. d. z. je postavitev v prejšnji stan primaren način povračila škode. Sedanja tožba torej nikakor ni identična z lastninsko tožbo v pravdi opr. št. C 69/10 in zato je ugovor razsojene sporne stvari povsem neutemeljen.

Tudi je prizivnemu sodišču pritrditi, ako smatra, da so tukaj pogoji za povračilo škode, kajti toženka se je s tem, da je izpnila mejnike in mejo premaknila na svet tožnikov, spravila v nepoštenu posest polovice jarka in je, kakor nepoštena posestnica po §-u 335 o. d. z. zavezana povrniti vso, z njeno posestjo povzročeno škodo. Tožnikova škoda pa je to, da se je jarek izkopal na njegovem svetu in kasneje zasul z manj vrednim gradivom.

Vzlic vsemu temu pa sodba prizivnega sodišča ni utemeljena. Tožbo je bilo temveč zavrniti, tudi če se prezre, da nedostaje po zakonu potrebne določnosti zahtevka. Da bi bil zahtevak določen, moral bi obsegati natančen popis kakovosti gradiva, ki se naj rabi za zasipanje. Ta nedostatek je tem večjega pomena, ker bi lahko vsled njega v slučaju eksekucije nastale nedogledne komplikacije.

S stališča materialnega prava ni tožba upravičena iz naslednjih razlogov.

Po §-u 1323 o. d. z. je primarna dolžnost poškodovalca, da postavi vse v prejšnji stan. Ista določba pa tudi pravi, da je povrniti cenilno vrednost, ako postavitev v prejšnji stan ni možna. Tak slučaj pa je tukaj. Po navedbah prič I. L. in A. V. se je ob napravi jarka izkopala prst in kamenje, prst se je raztresla po svetu toženke in kamenje se je zmetalo na cesto. Po ugotovitvah spodnjih inštanec sicer res ni dvomiti, da je bilo gradivo, ki se je rabilo za zasipanje jarka, v spodnjih plasteh jarka manj vredno nego prst, ki se je bila izkopala. Toda to, kar zahteva tožnik, da naj se iznova jarek zasuje s prstjo, ki bode enake kakovosti kakor izkopana, je če ne ravno absolutno nemogoče, vendar tako težko izvedljivo, da se po vsi pravici lahko trdi, da se postavitev v prejšnji stan po §-u 1323 ne

more izvršiti. Tožnik bi torej imel samo pravico, zahtevati povračilo svoje škode v denarju,¹⁾ in ker se to ni zgodilo, je bilo prvo sodbo, ki tožbo zavrača, obnoviti.

b) Slučaj opozicijske pravde (§ 35 izvrš. r.): 1. t e k o m i z v r š b e, d o v o l i e n e n a p o d l a g i s o d b e o b r t n e g a s o d i š č a (§§ 1¹¹ izvrš. r.) je za opozicijsko tožbo pristojno le dovolilno sodišče (§ 35² 1. c.), to pa izključno (§§ 17², 51 1. c., § 240² c. pr. r.). — 2. Tožbo, da izvršilni naslov nima moči, je uveljaviti po §-u 35 izvrš. r., ne pa po §-u 36 1. c., ki ima veljavnost izvršilnega naslova za predpogoj. — 3. splošno besedilo §-a 39 izvrš. r. ne ustanavlja samostojne tožbe, ampak uporablja samo posledice razveljavljenja izvršilnega naslova na izvršbeno postopanje. — 4. uveljavljanje izvensodne poravnave kakor dejstva, ki zahtevek razveljavlja, je potom opozicijske tožbe izključeno, če je bilo moči isto dejstvo uveljavljati v spornem postopanju, vsled katerega je nastal izvršilni naslov.

A. je B-ja predčasno in brez odpovedi odpustil iz službe. Zato je bil B tožil A-ja na plačilo zaostalega in za odpovedni rok 14 dni naprej tekočega zaslužka v znesku 122 K 50 h pri c. kr. obrtnem sodišču v Ljubljani in dosegel zamudno sodbo z dne 16. avgusta 1910 Cr I 100/10-4 za skrčeni zahtevek 60 K 50 h, poračunši predujem 22 K in delno odplačilo 40 K, skupaj 62 K. Na podlagi te s potrdilom pravomočnosti opremljene sodbe je B predlagal izvršbo z rubežem in prodajo A-jevih premičnin pri c. kr. okr. sodišču v Ljubljani, ki je za A-ja pravdno sodišče.

A. se je tej izvršbi uprl s tožbo, katero je vložil pri c. kr. sodišču v Radgoni, v čegar okrožju je bilo tedanje bivališče B-ja.

C. kr. okr. sodišče v Radgoni je po ustni sporni razpravi ugodilo B-jevemu ugovoru, da je stvar že pravomočno razsojena. (Sklep 15. oktobra 1910 C I 87/10-2).

Na A-jev rekurz je c. kr. deželno, rekuržno sodišče v Gradcu s sklepom z dne 8. novembra 1910 C VIII 477/10-1 iz-

¹⁾ Ob tem zaključku se mora pa vendar vsakdo vprašati: Kako pa naj se ta škoda določi v denarju? Ali naj bi A. zahteval povračilo za delo in trošek, ki ga ima s tem, če hoče iz jarka odstraniti „šuto in glino“ ter to nadomestiti z „rodovitno prstjo“? To bi pa tudi B. lahko storila in tako A-ovo zemljo postavila v prejšnji stan, v kar je „primarno“ zavezana.

reklo, da je okrajno sodišče v Radgoni za razsojo tega spora ne pristojno in tožbo zavrnilo iz razlogov:

Rekurzno sodišče ne more pritrjevati nazoru prvega sodnika, da je tu dana pravomočna razsoja spora. V prvem sporu (pred obrtnim sodiščem) se je iztoževala denarna terjatev, sedaj gre za spor, ali je brez moči izvršilni naslov; nedostaje torej glavnega predpogoja ugovoru razsojene stvari, namreč istosti spornega predmeta.

Pač pa je rekurzno sodišče mnenja, da gre tukaj za neodstranljivo nepristojnost.

Tožbeni zahtevek hoče v svojem bistvu, da naj se izreče brezmočnost izvršilnega naslova in izvršbe, ki se vodi in še teče na podlagi tega naslova. Povod tožbi daje torej še tekoča izvršba, a za razsojo teh tožbá so po zmislu §-a 17 izvrš. r. pristojna izvršilna sodišča. Ta pristojnost je po zmislu §-a 51 izvrš. r. izključena, ki se tudi po dogovoru strank ne da odstraniti; zaradi tega tudi temu, da se je toženec udal podsodnosti c. kr. okrajnega sodišča v Radgoni, ni pripisovati nobene veljave.

To neodstranljivo nepristojnost je v zmislu §-a 240² c. pr. r. vsak čas uradoma upoštevati in je bilo torej tudi rekurznemu sodišču po zmislu §-a 103 jur. n. izreči nepristojnost okrajnega sodišča v Radgoni in tožbo zavrniti. —

A. je potem vložil uporno tožbo pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani in izpodbijal izvršbo z navedbami:

Sklenil je s tožencem B-jem dne 11. avgusta 1910 izvensodno poravnavo, vsled katere se je toženec glede vseh v tožbi Cr I 100/10 uveljavljanih zahtevkov s plačilom 40 K dne 11. avgusta popolnoma zadovoljil in se zavezal, umakniti tožbo. Že poprej enkrat je bil tožencu B-ju 22 K posodil in pri poravnavi 11. avgusta tudi teh 22 K navrgel.

Toženec B je uveljavljal ugovor nepristojnosti tega sodišča in pravomočne stvarne razsoje, navajajoč še nadalje: Dne 11. avgusta se je med njim in tožnikom res vršilo pogajanje na dvorišču krčme X, a do poravnave ni prišlo, ker se je tožnik zaradi nujnih poslov in za kratek čas odstranil. Res je takrat od tožnika sprejel 40 K, toda izrečno samo za naplačilo; toženec je tudi izročil tožniku prepis v svojo beležnico zapisanega potrdila, ki ga je tožnik

v roki zmečkal in stran zagnal. Toženec je potem na tožnika dolgo čakal, se naposled čakanja naveličal in odšel. Takoj po tem je povedal ves dogodek zakoncema X in Y, na katerih pričevanje se sklicuje.

Tožnik je še dodal, da je v resnici prišlo do popolne poravnave in se skliceval na dve priči, ki sta mimogrede slišali poravnavo.

Predlog na zaslišanje prič in strank o dejstvu sklenitve ali neskenitve poravnave je okr. sodišče zaradi nemerodajnosti odklonilo in s sodbo 13. decembra 1910 C IV 59/10-4 zavrnilo tožbeni zahtevek naslednje vsebine:

I. Toženec B je dolžan pripoznati:

a) da se je med njim in tožencem dne 11. avgusta 1910 glede toženčeve, zoper tožnika pri c. kr. obrtnem sodišču v Ljubljani pod Cr I 110/10 vtoževane terjatve v znesku 122 K 50 h s prip. izvensodno sklenila poravnava, vsled katere se je B za vse te zahtevke zadovoljil z izplačilom zneska 40 K ter se zavezal, dotično pri c. kr. obrtnem sodišču vloženo tožbo umakniti;

b) da je vsled tega po tožencu B-ju v nasprotju s to poravnavo dosežena in A-ja na plačilo zneska 60 K 50 h s pripadki obsojajoča zamudna razsodba c. kr. obrtnega sodišča v Lj. z dne 16. avgusta 1910 Cr I 100/10-4, kakor tudi na podlagi te sodbe zoper tožnika A-ja dosežena zastavna pravica (pod E 2406/10) brez pravne moči.

II. Toženec je dolžan zoper tožnika A-ja uvedeno izvršbo (E 2406/10) ustaviti in doseženo izvršbeno zastavno pravico opustiti; cum expensis.

Okrajno sodišče je tudi zavrnilo toženčeva ugovora zaradi nepristojnosti tega sodišča in zaradi pravomočno razsojene stvari.

Razlogi.

Pričujoči tožbeni zahtevek gre po svojem bistvu na to, da se izreče pravna brezmočnost izvršilnega naslova, ki je temelj tusodni izvršbi E 2406/10, in nadalje, da se izreče pravna brezmočnost in ustavitev izvršbe ter da se razveljavi pridobljena izvršbena zastavna pravica.

Ta tožba je torej vsaj v glavni stvari opozicijska tožba po zmislu §-a 35 izvrš. r., saj je tekoče izvršbeno postopanje dalo povod za njo.

Treba je predvsem rešiti vprašanje, ali so dani predpogoji za opozicijsko tožbo ali ne. To je zanikati.

Izvršilni naslov daje v tem slučaju sodna odločba, in je za vprašanje pozneje nastalih, tožbeni zahtevki razveljavljajočih ali ovirajočih dejstev merodajen čas, do katerega je sedanji tožnik A dotična dejstva mogel v prednjem spornem postopanju uspešno uporabljati. Ta časovna meja je bila dana z zaključkom ustne razprave pri obitnem sodišču dne 16. avgusta 1910 Cr I 110/10-5; poslej je sedanji tožnik s svojimi takrat zamujenimi navedbami izključen in more to zamudo, če so dani zakoniti in dejstveni predpogoji, le v zmislu določeb §-a 529 civ. pr. r. nasl. (potom obnove ali ničnostne tožbe), nikakor pa ne potom opozicijske tožbe odstraniti. Ker gre v le-tem slučaju za to, da se izreče pravna brezmočnost tekoče izvršbe E 2406/10, je za razsojo o tej tožbi izključno le-to c. kr. okrajno kakor dovolilno sodišče pristojno (§§ 17², 35 izvrš. r.), in je bilo ugovor nepristojnosti tega sodišča zavrniti.

Istotako je bilo zavrniti ugovor pravomočno razsojenega spora, ker nedostaje istotnosti spornega predmeta. V sporu Cr I 110/10 je šlo za obstoj ali neobstoj toženčevega zahtevka na zaslužku, odnosno na odškodnini 60 K 50 h, a tukaj gre za vprašanje, ali se je med strankama dosegla izvensodna poravnava, in za vprašanje pravne brezmočnosti predmetne izvršbe, ne glede na dejstvo, da so zamenjane tudi vloge strank.

Tožnikovemu prizivu c. kr. deželno sodišče v Ljubljani s sodbo z dne 22. februarja 1911 R III 35/11-2 ni ugodilo.

Razlogi.

Prizivatelj naslanja svojo tožbo na dejstvo deloma odpuščenega dolga, deloma na ugasnitev toženčevega zahtevka vsled plačila, v čigar korist se je na podlagi zamudne sodbe obrtnega sodišča v Ljubljani z dne 16. avgusta 1910 Cr I 110/10-4 dovolila, izvajala in še teče izvršba. Tožnik torej tekom izvršilnega postopanja uveljavlja ugovore zoper toženčev zahtevki.

Dopustnost takih ugovorov s tožbo je presojati po §-u 35 izvrš. r. Po tem pa je tožba nedopustna, ker so se dejstva, s katerimi se ugovori utemeljujejo, kakor izhaja iz tožbenih navavedeb, zgodila

pred nastankom izvršilnega naslova in v času, v katerem bi prizivatelj bil moral svoje navedbe uveljavljati in sicer v postopanju, na katerem temelji izvršilni naslov; pri tem je povsem merodajno, iz katerega razloga se to ni zgodilo.

Tožnikov poziv na § 36³ izvrš. r. je povsem neosnovan. Kajti po vsebini tožbe uveljavlja ugovore zoper zahtevek, a ne zoper dovolitev izvršbe. Ugovorom zoper dovolitev izvršbe je predpogoj veljavnost zahtevka.

Pa tudi ni tukaj, da bi se bil toženec odrekel svojemu zahtevku v zmislu pozvane zakonove določbe; tega tudi prizivatelj sicer na prvi stopnji sam ni zatrjeval, in bi se to zlasti ne moglo izvajati iz domnevne obljube, da bo umaknil tožbo.

Ravno tako neosnovan je poziv na § 39 izvrš. reda. Iz splošnega besedila tega paragrafa se ne da izvajati, da je moči uveljavljati neveljavnost ali brezmočnost izvršilnega naslova s tožbo tudi tedaj, če v tem oziru v izvršilnem ali pravdnem redu določenih predpogojev ni. Z določbami §-a 39 izvrš. r. se ni nameravalo rešiti vprašanje, v katerih slučajih je možna tožba na razveljavljenje, odnosno na izrek pravne brezmočnosti izvršilnih naslovov, marveč se v teh določbah izvajajo samo za izvršilno postopanje nastale posledice, kadar se razveljavi izvršilni naslov ali izreče, da nima moči. Zlasti se ne da za prizivateljev nazor uporabljati zadnji odstavek tega zakonila, kakor bi le-to hotelo izreči le dopustnost zveze ustavitvenega predloga s tožbo.

Ali bi naj prizivatelj z obnovno ali ničnostno ali morebiti odškodninsko tožbo nastopal za dosego uspeha, ni tukaj razmotravati, ker je rešitev tega vprašanja za rešitev te pravne zadeve nemerodajna.

Potemtakem torej uveljavljani prizivni razlog ni osnovan in prizivu ni bilo ugoditi.

V reviziji je tožnik zlasti uveljavljal, da je njegova tožba naperjena kakor proti zahtevku, tako tudi proti dovolitvi izvršbe, in če zakonodavec ni mislil na rešitev tega slučaja, mora dati analogni uporaba zakona nadomestilo.

C. kr. vrhovno sodišče s sodbo od 8. junija 1911 Rv VI 222/11-1 ni ugodilo reviziji.

Razlogi.

Tožbeni razlog je trditev, da je zamudna sodba c. kr. obrtnega sodišča v Ljubljani z dne 16. avgusta 1910 Cr I 110/10-4, ki je podlaga izvršbi, brez pravne moči, ker izrek sodbe vsled izvensodne poravnave, sklenjene o zahtevku dne 11. avgusta 1911, pravnoveljavno ne obstoja.

Gre torej za ugovore zoper zahtevek, za katerih uveljavljanje, kakor to zakonito izvajati nižjesodni odločbi, daje navodilo § 35 izvrš. reda.

Da tožbe ni podrejata §-u 36 l. c., kaže primerjanje zakonovega besedila s tožbenim zahtevkom; in da določba §-a 39 l. c. ne ustanavlja samostojne tožbe, ampak uporablja samo posledico razveljavljanja in odnosno izreka brezmočnosti izvršilnega naslova na izvršbeno postopanje, je razloženo v izpodbijani sodbi.

Ali in kako pomoč daje zakon tožniku v le-tem slučaju, tega tukaj ni preiskovati; za razsojo o predmetnem tožbenem zahtevku zadostuje ugotovitev, da je tožbi predmet izrek brezmočnosti izvršilnega naslova, da je moči tožbe na izrek pravne brezmočnosti izvršilnega naslova uveljavljati le po §-u 35 izvrš. r., da je torej v zmislu tega predpisa uveljavljanje izvensodne poravnave kakor dejstva, ki zahtevek razveljavlja, potom opozicijske tožbe izključeno, ker je bilo moči to dejstvo uporabljati pri sporni razpravi obrtnega sodišča dne 16. avgusta 1910.

Na § 503⁴ c. pr. r. naslonjena revizija torej ni utemeljena.

Dr. Fr. M.

c) Substitucijska pravica kakor taka ne more biti izvršilni predmet. Izvršba z omejitvijo §-a 822 o. d. z. na pravice, ki so predmet substitucije, je izključena, ako oporoka ne veli naravnost tako, da oporočnik zapušča zapuščino na vsaki način dediču ali njegovim dedičem (§§ 615, 704, 705 o. d. z.). — Ako vsebuje en sklep več odločeb, glede kojih veljajo različni rekurzni roki, velja glede vseh odločb najdalji rekurzni rok (§§ 65, 88 izvrš. r., § 520 civ. pr. r.).

Deželno sodišče v G. je dovolilo Ani K. zoper Ano H. izvršbo: 1. z rubežem substitucijske pravice, pristojee zavezanki kakor namestni dedinji glede ene tretjine zapuščine njenega očeta

Jurja H. na podstavi prisojila z dne; 2. s prisilno osnovo zastavne pravice po zemljiškoknjižni vknjižbi zastavne pravice na substitucijske pravice zavezanke kakor namestne dedinje glede zastavne pravice, ki je vknjižena na nepremičnini vl. št. 428 kat. obč. U. — z izrecnim pridržkom odstavka II. oporoke zapustnika Jurja H. — za prededinjo Marjano H. v korist zapustnikove terjatve v znesku 17.000 K s prip. z omejitvijo §-a 822 o. d. z.

I. Zoper ta sklep je naperila zavezanca Ana H. rekurz; na deželno sodišče v G. naslovljeni rekurni spis je bil vložen pomotoma osmega dne po dostavitvi pri nepristojnem sodišču na D.; le-to ga je takoj s pošto poslalo na deželno sodišče v G., kjer je dospel dva dneva po preteku osemndnevne rekurne dobe. Deželno sodišče v G. ga je predložilo višjemu deželnemu sodišču G., le-to pa ga je zavrglo po zmislu §-ov 526 c. pr. r. in 78 izvrš. r.

Vrhovno sodišče je revizijskemu rekurnu Ane H. z odločbo z dne 25. aprila 1911 o. št. R VI 97/11 ugodilo, sklep višjega deželnega sodišča razveljavilo, pa zaukazalo vnovično rešitev rekurnu, brez ozira na razlog, s katerim je bil rekurz zavrnjen.

Razlogi.

Z izpodbijanim prvosodnim sklepom se je dovolila izvršba z rubežem substitucijskih pravic, pristojen pritožnici, in obenem s prisilno osnovo zastavne pravice po zemljiškoknjižni vknjižbi zastavne pravice na tabularno terjatev, obremenjeno s temi substitucijskimi pravicami, z omejitvijo §-a 822 o. d. z. Glede dovolila prisilne osnove zemljiškoknjižne zastavne pravice gre rekurnu doba 14 dni (§ 65 odst. 2 in § 88 št. 2. izvrš. r.). Ako sta v istem sklepu dve odločbi, glede kojih ustanavlja zakon različni rekurni dobi, onda mora veljati glede obeh odločeb daljša rekurnu doba, to radi tega, ker bi sicer vsled več rekurnih dob bilo dopustnih več spisov za pravni pomoček. To bi pa bilo v nasprotju z določbo §-a 520 c. pr. r. (§ 78 izvrš. r.), ki zabranjuje nepotrebne obširnosti in dovoljuje le en rekurni spis. Zatorej je znašala rekurnu doba v predmetnem slučaju 14 dni in je bil rekurni spis pravočasno vložen.

II. Na to je višje deželno sodišče v G. rešilo rekurz Ane H. meritorno, mu ugodilo in eksekucijski predlog Ane K. docela zavrnilo.

Razlogi.

Odločba o dopustnosti predlagane izvršbe je zavisna od odgovora na vprašanje, ali je dedinska pravica namestnemu dediču (fidejkomisarju) pripala še pred nastopom restitucijskega slučaja, t. j. časa, v kojem se mu mora dedščina prepustiti (§ 608 o. d. z.), ali ima torej že ob tem času pridobljeno dedinsko pravico, vsled katere so njegovi upniki upravičeni v zmislu §-a 822 o. d. z. dedinsko premoženje eksekvirati. Višje deželno sodišče se strinja glede tega zelo prepirnega vprašanja z mnenjem tistih, ki vprašanje zani- kajo, in se pri tem naslanja osobito na § 615 o. d. z., po katerem fidejkomisarna substitucija ugasne, ako ne živi nikak poklican na- mestni dedič, iz česar izhaja, da mora namestni dedič, ako naj po- stane dedič, slučaj restitucije doživeti. V fidejkomisarni substituciji tiči torej ne samo časovno še negotova, marveč tudi pogojna posta- vitev dediča, in sicer zavisna od tega, da mora namestni dedič doživeti slučaj restitucije, preživeti prededdiča. Drugačno nazi- ranje bilo bi po §-u 614 o. d. z. le tedaj dopustno, ako bi iz oporoke same nedvomno izhajalo, da je bila volja zapustnikova, zapustiti na vsak način namestnemu dediču ali njegovim dedičem zapuščino, tako da bi zapuščina, ako bi namestni dedič umrl pred prededdičem, ne pripala izključno le-temu, ampak da bi ostala pridržana dedičem namestnega dediča. V tem slučaju bi seveda sub- stitucija ne bila pogojna, marveč le časovno še nedoločena in bi zato spadala pod pravilo §-a 705 o. d. z. Take jasne zapustnikove odredbe pa tukaj ni, vsaj ne po izvajanjih eksekucijskega predloga, ki pri- hajajo v poštev; kajti besede »... da naj po smrti Marijane H. dobe zapuščino njeni otroci ... kakor namestni dediči« morejo se brez- dvomno ravnotako neprisiljeno tolmačiti tako, da naj postane, ako umro otroci preje, liducijarka neomejena dedinja. Iz teh razlogov je smatrati, da zavezanki pravica, ki ji je odmenjena iz substitucije, še ni pripala (§ 704 o. d. z.) in da je zatorej tudi eksekucija zoper njo po §-u 822 o. d. z. točasnó izključena. Pod 1. zahtevana in dovo- ljena izvršba potom »rubeža zavezanki ... kakor namestni dedi- nji ... pristajajočih substitucijskih pravic« bi bila pa tudi tedaj nedo- pustna, ko bi se smatralo substitucijo za le časovno še negotovo postavitev dediča, ker »substitucijske pravice« niso nič drugega, nego pravica biti dedič, torej dedinska pravica in ker pride torej

tudi glede teh dvorni dekret z dne 3. junija 1846 št. 968 zb. pr. zak. do uporabe. Istotako je tudi pogrešeno na vsak način, če se substitucijsko pravico, torej namestno dedinsko pravo konstruira za terjatev in dopusti rubež teh pravic na ta način, da se predtedinji prepove, »za odplačilo zarubljene terjatve, odnosno substitucijskih pravic . . . dati zavezanki kako plačilo.« —

Revizijskemu rekurzu zahtevajoče upnice Ane K. vrhovno sodišče z odločbo z dne 5. julija 1911 R VI 198/4 ni ugodilo, uvaževaje, da namestne dedinske pravice, ki pride na podlagi oporoke Jurja H. za zavezanko morebiti do eksistence, spričo določeb §-ov 545, 613, 703 in 799 o. d. z. ni smatrati za po zmislu §-a 705 o. d. z. pogojen zahtev, marveč da se jo šteje, kakor je rekurzno sodišče prav poudarilo, le za pogojno po zmislu §-a 704 o. d. z., ker torej zavezanki pravica iz substitucije še ni pripala in je eksekucija na njo izključena.

Dr. M. D.

d) Registrsko sodišče je upravičeno odkloniti vpis zadruge, ki naj se peča s posredovanjem kredita, ako se po združnem statutu določena višina opravičnih deležev ne zлага z združnim smotrom.

Deželno trgovsko sodišče v L. je odklonilo vpis »hranilnice in posojilnice v M., reg. zadruge z neomejeno zavezo,« ker je smatralo, da določitev opravičnih deležev po dve kroni ni po zmislu določbe §-a 5, t. 5, združnega zakona.

Višje deželno sodišče v G. je s sklepom z dne 27. junija 1911 o. št. R II 87/11-1 izreklo, da rekurzu ne ugodi.

Razlogi.

Utemeljitev izpodbijanega rekurza, katere upravičenost prerekajo rekurzna izvajanja, je posneta iz utemeljitve sklepa tega c. kr. višjega deželnega rekurznega sodišča z dne 8. maja 1900 R II 24/00-2. Ta sklep je bil izdan ob odklonitvi prijave registriranja zadruge: »hranilnica in posojilnica za L., reg. zadruge z neomejeno zavezo«, ki je imela istotako statut, ustanavljajoč opravilne deleže po dve kroni. Ta utemeljitev se opira na določbe združnega zakona z dne 9. aprila 1873 št. 70 drž. zak., na njega namen in bistvo. Ker se pa na tem zakonu doslej ni ničesar izpre-

menilo, osobito tudi ne, kakor trde rekurzna izvajanja, vsled zakona z dne 1. junija 1889 št. 91 drž. zak., ki se tiče edino le pristojbinskih olajšav za kreditna in posojilna društva (hranilnice in posojilnice), in tudi ne po §-u 84 c) zakona o neposrednih osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896 št. 220 drž. zak., ki se nanaša na prej omenjeni zakon, rekuržno sodišče nima povoda, da bi opustilo tedaj izraženo naziranje, katero še v zmislu utemeljitve gori omenjene rekurzne odločbe le še s tem spopolni, da ustanovitev zneska dveh kron za opravični delež le navidez ne nasprotuje določbam §-a 5, t. 5 zadr. zak. V resnici se pa taka ustanovitev nahaja v očitnem protislovju s smotrom zakona, ki izhaja iz določeb o bistvu zadruga in pa iz mnogoštevilnih zakonskih določb, naštetih v rekurzu, in z namenom zakonodajalca; kajti obadva omejujeta v le-tem rekurzu poudarjano avtonomijo zadruga. Rekurzu torej ni bilo ugoditi.

Vrhovno sodišče revizijskemu rekurzu predlagatelja združnega statuta z odločbo z dne 18. oktobra 1911, o. št. R VI 248/11-1 ni ugodilo iz edinega razloga, da nedostaje predpogojev za spremembo rekurznega sklepa po zmislu §-a 16 ces. pat. z dne 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak.

Dr. M.

Kazensko pravo.

Bolniški duhovnik, ki obišče, ne da bi se prej napovedal, težko bolnega, razburljivega bolnika v bolnici, pa se navzlic njegovemu pozivu ne odstrani takoj iz njegove sobe, s tem ob sebi še ne zagreši nikakega kaznivega dejanja zoper varnost telesa (§ 431 k. z.).

Bankirjeva soproga Elza G. je bila od dne 28. maja 1910 naprej radi bolezni na pljučih v bolnišnici mesta B. Dva dni po njenem vstopu pride o. Anton A., bolniški katoliški duhovnik, neprijavljen v njeno sobo. Gospa G. se je vsled tega silno prestrašila, misleč, da so zdravniki na njenem zdravstvenem stanju obupali in da ji hoče duhovnik podeliti poslednja svetotajstva. Zahtevala je vsa razburjena večkrat zapored, da se naj duhovnik odstrani. O. Anton A. se je trudil, da bi jo pomiril, ter se je prepričal iz lističa nad vzglavjem pacientinje, da je le-ta katoliške vere. Vsled tega ji je tudi povedal, da ima pravico, bolnike obiskovati. Gospa G. pa je s krikom priklicala usmiljenko, nakar se je duhovnik odstranil. Vsega skupaj se je mulid v bolnišnici sobi 2 do 3 minute.

Okrajno sodišče v B. je videlo v tem, da o. Anton A. ni takoj zapustil sobe, po §-u 431 k. z. kaznivo dejanje, češ, obdolženec si je moral biti v svesti, da utegne vsako razburjenje hudo bolni pacientinji škodovati, in ga je obsodilo na 30 K denarne kazni, eventualno 3 dni zapora.

Deželno kakor vzklicno sodišče v C. je to sodbo potrdilo, ustanavljajoč še nadalje osobito, da se je obdolženec trdovratno branil, zapustiti sobo.

Vrhovno kasacijsko sodišče pa je na ničnostno pritožbo generalne prokurature v zmislu §-a 33 k. pr. r. z odločbo z dne 17. aprila 1911, o. št. Kr VI 105/11-4 izreklo, da se je z obsojbo kršil zakon, in je obtoženca v zmislu §-a 259 t. 3 k. pr. r. oprostilo.

Razlogi.

Sodbi obeh inštantc kršita zakon. Poudariti je pred vsem, da je po mnenju teh sodišč kaznivo dejanje to, ker je duhovnik v sobi ostal, ne pa, da je v sobo prišel. V resnici je bil obtoženec upravičen, da obišče bolnico. Po službenih predpisih za duhovnike koroških deželnih dobrodelnih zavodov, ki so se pri prizivni razpravi predočili, sme katoliški domači duhovnik prosto obiskati bolnike svoje konfesije (§ 5); obiskovanje, pouk in tolažba bolnikov je celo njegova dolžnost (§ 8 II a).

Kar se pa tiče tega, da je v sobi ostal, je pripomniti, da je to trajalo le malo minut; ta čas je obtoženec porabil za to, da se je prepričal, katere konfesije je bolnica, in jo je pomiril, da ni prišel radi podelitve svetotajstev, kakor je ona pomotoma mislila. Da pa je bil ta poskus, pomiriti hudo razburjeno bolnico, umesten, se ne da prerekati, kajti baš s tem naj bi se odstranil povod njene razburjenosti.

Da bi se bolnica še potem, ko se ji je nesporazumljenje glede nadaljnega kratkega bivanja obtoženca v bolnišnici sobi pojasnilo, radi tega hudovala, za to ni bilo povoda; zato je tega obtoženec tudi sprevideti ni mogel. Ako se je obtoženec v svojo opravičbo nasproti njej skliceval na to, da je imel spričo njene konfesije pravico jo kakor bolnico obiskati, onda se niti v tem ne more videti nikakega nepravilnega obnašanja obtoženčevega.

Pri tem pa sta sodišči spregledali izpovedbo Terezije W., ki podpira trditev obtoženca, da je bil način, kako je gospa G. zahtevala, da naj se duhovnik iz njene sobe odstrani, ne samo nevljuden,

ampak celo razžaljiv. Da obtoženec ni takoj ustregel pozivu bolnice v taki obliki, ne da bi tudi on kaj odgovoril, je pač naravno ter ne utemeljuje nikake krivde.

Iz teh razlogov je bilo ničnostni pritožbi v obrambo zakona ugoditi in izreči, kakor je uvodoma navedeno.

Dr. M. D.

Plenarni sklepi c. kr. upravnega sodišča.

(Uradno priposlano.)

B. Finančne pravne stvari.

16. Poziv, ki se izda stranki v svrhu obnovitve odmere posebne pridobnine, češ, naj posamezne določene postavke pojasni, prekine zastaranje pravice do naknadne odmere tudi glede takih postavk, katere v dotičnem pozivu niso navedene. (Sklep 11. maja 1908.)

17. Od dohodkov inozemca v inozemstvu iz tostranskih posestev se smejo obresti od vknjiženih terjatev pri priredbi osebne dohodnine vsekakor odbiti. (Sklep 1. junija 1908.)

18. Pristojbino zaženila, določenega v ženitni pogodbi, je odmeriti po tarifni postavki 42 in lestvici II. (Sklep 9. junija 1908.)

19. Samo izterjavanje trgovinskih terjatev ne nasprotuje izbrisu davka po §-ih 118 in 119 zakona o osebnih davkih. (Sklep 15. junija 1908.)

20. Ako je stranka zakonito obvezana, pristojbino neposredno vplačati in je to popolnoma ali deloma opustila, se prične doba zastaranja koncem tistega upravnega leta, v katerem je finančno oblastvo z ozirom na pooblastilo v zmislu §-a 12 zakona z dne 13. decembra 1862 št. 89 drž. zak. imelo priliko vpogledati v dotični dnevnik in pristojbino pravilno odmeriti. (Sklep 5. oktobra 1908.)

21. Ako ima menična golica, ki je razun menične vsote izpolnjena, podpis ter je po lestvici I. kolkovana, je menico tudi takrat grajati, ako menica še ni oddana. (Sklep 5. oktobra 1908.)

22. Ako gre za razveljavo zastavnih pravic brez posebnega odplačila in ako terjatev bodisi še nadalje obstoji ali pa je že ugasnila (tar. post. 71 b), teda je uporabljati za dotično pravno listino tar. post. 101, I. B; vsled tega je pravne listine, s katerimi se ob daljnjem obstoju terjatve zastavna pravica brez odplačila opusti, samo s kolkom 1 K kolkovati, če tudi niso dani pogoji min. naredbe z dne 4. avgusta 1893 št. 132 drž. zak. (Sklep 12. oktobra 1908.)

23. Ako je v železniški koncesijski listini izrečena oprostitev od kuponskih kolkov za dobo 30 let, je računati pričetek te dobe od dne koncesijske listine. (Sklep 12. oktobra 1908.)

24. Proti naknadni odmeri je pravno sredstvo (dasi je nemožno nižje odmeriti, kakor prvotno) tudi v onih točkah dopustno, glede katerih se proti prvotni odmeri, dasiravno je bilo dopustno, ni pritožilo ali pa je bila pritožba brez uspeha. (Sklep 30. novembra 1908.)

25. a) Prejemki iz hišnega posestva se ne morejo v vsakem slučaju (brez ozira na razmere posameznega slučaja) šteti med premepljive prejemke po zmislu §-a 156 zakona o osebnih davkih.

b) Prejemkov iz hišnega posestva, katere uživa posestnik sam trajno, oziroma druga oseba brezplačno, ni smatrati za stalne.

c) Prejemki iz hišnega posestva, ki je dne 1. januarja davčnega leta oddano v najem najmanj za eno leto proti naprej določeni letni najemščini, so stalni.

d) Drugi, nego sub c) navedeni prejemki iz hišnega posestva niso brezpogojno premenljivi — marveč to odločijo razmere posameznega slučaja. (Sklep 14. decembra 1908.)

26. Načela §-a 157., odst. 1, zakona o osebnih davkih ni vporabljati, ako nima načelnik gospodarstva lastnih dohodkov. (Sklep z dne 11. januarja 1909.)

Književna poročila.

Sborník článků z jubilejního padesátého ročníku Právnická vztahujících se k stému výročí všeobecného zákonníka občanského. (176 str.)

Pod tem naslovom je uredništvo češkega „Právnicka“ v Pragi izdalo zbornik spisov, ki jih je bil „Pravnik“ objavil za obletnico obč. drž. zakonika. To so naslednji spisi: dr. Anton vitez Randa, k reviziji avstrijskega obč. drž. zakonika, dr. K. Flieder, o pravni zaščiti otroka po drž. zakoniku; dr. J. Heller,

zasebnopravna vprašanja o zrakoplovstvu; prof. dr. Krčmář, iz zgodovine mednarodnega zasebnega prava; dr. J. Lukáš, socialnopolitična načela v avstrijskem drž. pravu; prof. dr. J. Tilsch, obč. drž. zakonik in ponavadno pravo tekom stoletja; dr. J. Zalud, zakonita uredba pravnih razmer na talnih vodah.

To knjigo je uredništvo „Právniku“ s posebno deputacijo poklonilo drju Ant. vitezu Randi, ki je tudi predsednik Právnické Jednote. Slavni učenjak je za to v „Právniku“ (1911, XIX) objavil zahvalo, v kateri med drugim piše: „... Kdor danes pregleda literaturo avstr. civilnega prava, vidi, kako so izdatno prispevali češki pravniki k mogočnemu razvoju te znanstvene stroke v Avstriji; in vse ignoriranje češkega slovstva z gotove strani je jalovo napram močnemu vplivu faktičnih razmer. Da, sile na češki pravniški fakulteti in na ostalih poljih prava, se merijo z onimi na drugih pravniških fakultetah; spominjam izmed pokojnikov le na Pražáka in Riegra ml.! —“ K temu pripominja uredništvo „Právníkovo“: „... Preziranje gotovih nemških krogov glede na kulturno delo ostalih narodov, se je, žalibog, zopet pokazalo ob proslavi stoletnice obč. drž. zakonika v juniju mesecu. Pri slavnosti v dunajski auli ni nijeden govornik omenil niti besede o velikem deležu nenemških narodov na razvoju literature civ. prava avstrijskega, dasi ni nobena tajnost, kako veliko zaslug so si zlasti italijanski, poljski in češki pravniki v celem stoletju pri tem delu pridobili. Častno izjemo je napravil ob proslavi stoletnice v Gradcu govor predsednika eksc. drja A. vit. Pittreicha, ki je govoreč o razvoju obč. drž. zakonika zlasti glede odškodninskega prava, dejal: „Unter dem Einflusse einer einsichts. voller Theorie unserer hervorragendsten Zivilisten, eines Pfaff, Randa, Unger, (Handeln auf eigene Gefahr), Steinbach, denen eine ebenso einsichtsvolle Praxis willig gefolgt ist, hat sich unser Schadenersatzrecht trotz des gleich gebliebenen Wortlautes des Gesetzes tatsächlich geändert. (Die Jahrhundertfeier des A. b. Gb. in Graz, 1911, str. 42.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1911.

— (Osebnosti). Imenovani so: višjesodni svetnik dr. G. Smolej v Celju za višjesodnega svetnika pri viš. dež. sodišču v Gradcu; svetniški tajnik dr. G. Krek za dvornega tajnika vrhovnega sodišča; sodnika A. Nagode in dr. A. Kaiser v Ljubljani za okr. sodnika istotam; avskultant A. Komljanec za sodnika v Logatcu, avskultant dr. A. Pernat za sodnika na Vranskem. — Odvetniško pisarno je otvoril v Gorici dr. A. Dermota.

— (Stalna delegacija avstrijskih odvetniških zbornic) je imela dne 12. in 13. pr. m. na Dunaju svojo sejo, katere se je za kranjsko zbornico udeležil odbrnik dr. Krisper. Najzanimivejši del izdanega kumunikeja se tiče glasovite afere v splitski odvetniški zbornici. Kakor znano, nista niti odbor, niti občni zbor te zbornice dovolila, da bi se v odvetniški imenik vpisal

deželnosodni svetnik okrožnega sodišča v Splitu, ki se je dal vpokojiti radi popolne nesposobnosti za službo. Vsled njegove pritožbe je c. kr. vrhovno sodišče dovolilo vpis, toda odvetniški odbor se je dolgo branil izvršiti ga. Na predlog višjega državnega pravdnika v Zadru je potem disciplinarni senat vrhovnega sodišča sklenil, da se v svrhu uvedbe disciplinarnega postopanja proti vsem članom odvetniškega odbora v Splitu, razven proti predsedniku, delegira disciplinarni svet kranjske odvetniške zbornice. Ta konflikt je dal povod, da je stalna delegacija po poročilu dunajskega odvetnika dr. Ružičke sklenila naslednjo resolucijo: „Vplivanje višjega državnega pravdnika na postopanje v disciplinarnih rečeh odvetnikov in odvetniških kandidatov je v disciplinarnem statutu od 1./4. 1872 drž. zak. št. 40 čisto natančno določeno in na vlaganje pravnih pomočkov, navedenih v §-u 47 št. 3. in § 53 št. 2, omejeno. V vseh drugih slučajih pristoja po tem statutu pravica pritožbe edinole izvoljenemu zborničnemu pravdniku. Za predloge delegiranja upravičuje § 27 edinole pravdnika zbornice in pa obdolženca. Da bi bil glede tega znabiti zakon pomankljiv, je izključeno, če se vpoštevata materijalije (poročilo odseka št. 28, 1872, št. 65 posl. zbornice). Ker pa je disciplinarni svet c. kr. vrhovnega sodišča z odločbo 17./5. 1911, Ds IX 5.11—1 na predlog c. kr. višjega drž. pravdnictva v Zadru, ne da bi se bilo kaj predlagalo s strani zborničnega pravdnika in obtožencev, delegiral, namestu pristojnega skupnega disciplinarnega sveta dalmatinskih odvetniških zbornic, disciplinarni svet odvetniške zbornice v Ljubljani za disciplinarno preiskavo in razpravo, je s tem prišel z nedvojbenim besedilom zakona v očitno protislovje. Ob takšni disciplinarni preiskavi, kateri je izključna podlaga to, da se zbornični odbor v Splitu dolži protizakonitega ravnanja, moralo bi vrhovno sodišče samo zakon tem vestnejše vpoštevati. Stalna delegacija se mora proti takšnemu postopanju najresnejše zavarovati.“ — Kakor čujemo, se je disciplinarni svet kranjske odvetniške zbornice v predloženi zadevi izrekel za stvarno nepristojnega. Na pritožbo c. kr. višjega drž. pravdnika v Gradcu je pa vrhovno sodišče pred kratkim sklep dis. sveta razveljavilo in naložilo nadaljno postopanje.

— (O pristojbinah za prejemna potrdila na trgovskih računih.) Finančno ministrstvo je z razpisom od 17. sept. 1911 št. 87785/07, spremenivši svoj razpis od 9. julija 1901 št. 43.526, objavilo, da saldiranja na trgovskih računih, tudi tedaj po tar. t. 83, B, 2 zakona od 13. dec. 1862. drž. zak. št. 89 ne spadajo pod pristojbino, določeno v tar. t. 47 lit a prist. zakona, če so sestavljena v obliki pravih prejemnih potrdil fakturnega zneska, ako se dotični računi po zmislu II. odstavka tar. točke 83, B, 2 ne predlože za sodno rabo ali pa namesto pobotnice pri javni blagajni.

— (Popravek.) Na strani 320, v četrti vrsti zgoraj, naj se čita na mestu „komplikacije“ — „kompilacije“.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravištvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifama l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 1:20.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvaš. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1:80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3:20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3:20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnici K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipoteknih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 1:60; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvaške:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3:60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljevanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvaški članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5:60.

Kazenskopravni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštnih znamkah.